

L a n d s k a p s n ä m n d e n s framställning
till Ålands landsting med förslag till landskapslagar
om: 1) Ändring av Ålands landstings beslut, utfärdat
N:o 1/1932. den 3 juni 1927, om antagande av lagen angående kost-
naderna för folkskolväsendet, given den 8 juni 1926,
samt 2) antagande av lag angående landskommunerna un-
der åren 1932 - 1934 tillkommande landskapsunderstöd
för folkskolebyggnader.

På därom av landskapsnämnden ingiven framställning antog landstin-
get den 18 december 1926 rikets lag angående kostnaderna för folkskol-
väsendet, given den 8 juni 1926, med de särskilda förbehåll, som be-
tingades av självstyrelsen, sålunda, att de befogenheter, vilka enligt
sagda lag ankommo å skolstyrelsen, skulle av landskapsnämnden utövas,
att fattandet av sådant slutligt beslut av statsrådet, som icke berör-
de grunderna för undervisningsväsendet, jämväl skulle ankomma å land-
skapsnämnden, samt att med i rikets lag omnämnda statsmedel och under-
stöd skulle förstås landskapets medel. Beträffande detta Landstingets
beslut förklarade Presidenten sig icke finna anledning att utöva den
honom tillkommande vetorätten, varför detsamma erhöll kraft av land-
skapslag genom publikation i Ålands författningssamling den 3 juni 1927.

Med anledning av kristidens inverkan på statens finansiella ställ-
ning upptogs redan under år 1930 frågan om nedbringande av statens ut-
gifter till följd av läropliktens genomförande. Efter verkställd sta-

tistisk utredning framlade regeringen vid den senare riksdagen nämnda är en proposition om ändring av lagen angående kostnaderna för folkskolväsendet, men blev propositionen emellertid av riksdagen avböjd, med uppmaning till regeringen att skyndsammast utarbета nytt förslag till frågans lösning. Sedermera inlämnades till 1931 års riksdags vårsession en ny proposition. Med förkastande jämväl av denna, uttalade riksdagen önskningsmålet, att regeringen måtte vid första tillfälle utreda frågan, huru besparing i folkskoleutgifterna utan förfång för folkskolväsendets utveckling bäst kunde åstadkommas. På grund härav tillsatte regeringen en nämnd för nedbringande av dessa utgifter samt uppgörande av förslag till riksdagsproposition om ändring av lagen angående kostnaderna för folkskolväsendet.

Sagda nämnd föreslog för sin del vidtagande av särskilda ändringar i kostnadslagen, åsyftande att begränsa kommunerna tillkommande statsunderstöd endast till verkligen oundgängliga folkskoleutgifter. Alldenstund läroplikten i städerna numera var genomförd, ansåg nämnden, att ett understödssystem efter elevantalet kunde genomföras, och då sagda läroplikt även i rikets köpingar var till huvudsaklig del förverkligad, kunde i dessa jämväl tagas i bruk principen om understöd, grundande sig på elevantalet. Däremot skulle i landskommunerna, där läroplikten ännu icke var genomförd och folkskolväsendets utveckling fortfarande borde befrämjas med tillämpning av det tidigare understödssättet, understödet tillsvidare utgå med viss procent av de i lagen

uppräknade folkskoleutgifterna. Vidkommande byggnadsutgifterna, vilka på grund av den ekonomiska depressionen borde avsevärt nedbringas, särskilt under de närmaste åren, föreslog samma nämnd, att, försåvitt dessa utgifter föranleddes av skolornas verkliga behov, endast provisoriska stadganden angående minskning av desamma skulle utfärdas. Slutligen ansåg nämnden, att förhållandet mellan statens och kommunernas delaktighet i folkskoleutgifterna borde oförändrat bibehållas.

De lagförslag regeringen sedermera inlämnade till riksdagen jämte proposition av den 31 augusti 1931 voro utarbetade i huvudsaklig överensstämmelse med berörda nämnds betänkande, förutom att regeringen intog en sakligt sett i någon mån avvikande ståndpunkt beträffande den kostnadsfria tilldelningen av skölböcker och annan skolmateriel åt elever. Nämnden hade nämligen härutinnan föreslagit, att böcker och skoltillbehör skulle kostnadsfritt tilldelas endast de barn, vilkas målsmän, med åberopande av sin medellöshet, förklarade sig ur stånd att anskaffa sådana, medan regeringen åter ansåg, att böckerna och materielen borde lämnas ifrågakomna elever blott för begagnande och ej till ägo. Regeringens sistnämnda förslag blev dock ej av riksdagen godkänt, utan frågan berörande paragraf erhöll den lydelse, nu ifrågavarande lag om ändring av kostnadslagen upptager.

Det torde av kända orsaker vara nödvändigt, att sagda lag om ändring av kostnadslagen, vilken avser ett varaktigt nedbringande av statens utgifter för rikets folkskolväsende, jämväl av landskapets lag-

stiftande myndighet antages, självfallet med de förbehåll av självstyrelsen betingas. Av samma orsak torde även den till nämnda lag sig anslutande lagen angående landskommunerna under åren 1932 - 1934 tillkommande statsunderstöd och amorteringslån för folkskolebyggnader av den 11 december 1931 böra av landstinget godtagas såsom landskapslag. Detta dock endast försåvitt sagda lag angår understöd för folkskolebyggnader, enär landskapet av särskilda orsaker, vilka här ej torde behöva relateras, härintills icke beviljat amorteringslån för nämnda byggnader.

Med hänsikt till här ovan framhållna sakförhållanden får landskapsnämnden vördsamt föreslå, att landstinget ville antaga nedanstående förslag till landskapslagar:

1:o "På framställning av Ålands landskapsnämnd har Ålands landsting antagit att såsom landskapslag gälla jämväl i landskapet Åland rikets

L a g

om ändring av lagen den 8 juni 1926 angående kostnaderna för folkskolväsendet, given den 11 december 1931, dock sålunda

att de befogenheter, vilka enligt lagen ankomma å statsrådet och skolstyrelsen, skola av landskapsnämnden utövas; samt

att med i lagen omnämnda statsmedel och understöd skall förstås landskapets medel;"

ävensom

Bilaga till landskapsnämndens framställning till landstinget N:o 1/-32.

Avskrift av

L a g

om ändring av lagen den 8 juni 1926 angående kostnaderna för folkskoleväsendet.

Given i Helsingfors den 11 december 1931.

I enlighet med Riksdagens beslut ändras 5, 12, 15, 17, 18 och 21 §§ i lagen den 8 juni 1926, angående kostnaderna för folkskoleväsendet, på följande sätt:

5 §.

Landskommun är berättigad att till anskaffande av egna folkskolebyggnader av staten erhålla i understöd 20-40 % och i amorteringslån 40-60 % av byggnadskostnadernas totalbelopp, för såvitt dessa kostnader ej överstiga de nedan i denna paragraf nämnda normalprisen.

Statsrådet bestämmer de allmänna grunder, enligt vilka skolstyrelsen bör fastställa ritningar och arbetsbeskrivningar för skolbyggnader samt bestämma de normalpris, utöver vilka kommun ej är berättigad att erhålla statsunderstöd till byggnadskostnader.

Landets fattigaste och glest befolkade kommuner tilldelas efter statsrådets prövning extra understöd utöver i 1 momentet stadgat, högst understödsbelopp ur de anslag riksdagen för ändamålet beviljat. I särskilda fall kunna enligt statsrådets prövning skolas byggnadskostnader i sin helhet bestridas ur sagda anslag.

Landskommun, som varaktigt överlåter med statsunderstöd anskaffad skolbyggnad till annat ändamål än till folkskola, är pliktig att till statsverket erlægga en så stor andel av skolbyggnadens värde, som motsvarar statsunderstödet för densamma, dock ej utöver det verkliga understödsbeloppet.

12 §.

Statsrådet fastställer på framställning av skolstyrelsen de allmänna grunderna för de fall, där kommun må i penningar utgöra de i 6, 8 och 10 §§ bestämda naturaförmånerna, och det sätt, varpå detta

bör ske.

Dock är med lärare vid samma skola gift lärarinna icke berättigad till särskild bostad eller vederlag för bostadsförmåner, såframt kommunen åt dem gemensamt upplåtit sådan bostad, som enligt 6 § tillkommer manlig lärare vid högre folkskola.

15 §.

Lärare enligt 7, 9-11 och 14 §§ tillkommande löner och arvoden erlägger staten åt kommun.

Därutöver ersätter staten två tredjedelar av de verkliga årsutgifterna för kommunens folkskoleväsande, vilka hänföra sig till anskaffande av skolinventarier, undervisningsmateriel, åt eleverna utan ersättning tilldelade läroböcker jämte annan skolmateriel, elevernas hälsovård samt deras bispringande, på sätt i 19 och 20 §§ sägs. Kåpingskommun erhåller dock för dessa folkskoleutgifter av staten årligen i ett för allt i understöd för varje elev ett belopp, vars storlek statsrådet för treårsperiod fastställer till minst 50 och högst 70 mark.

För underhåll av kommuns egna folkskolebyggnader tillkommer densamma i statsunderstöd: för de egentliga folkskolelokalerna två tredjedelar och för de av lärare disponerade byggnadernas andel hälften av de understödskostnader, som bestämmas på sätt nedan sägs. För beräkning av de årliga underhållskostnaderna fastställas de av skolan använda byggnadernas värde enligt enahanda grunder och samma förfarande som beträffande de i 5 § nämnda normalprisen är sagt; och bör såsom underhållskostnad anses det procentbelopp av sagda värde, som av statsrådet för olika byggnader fastställas till minst en och högst två procent.

Där lokalförmåner tilldelas lärare i ändamålsenlig hyresbostad eller ersättas med penningar, erlägges till kommun ett ersättningsbelopp, som motsvarar de av lärare disponerade byggnadernas andel i det underhållsbidrag, som enligt föregående moment beviljas.

I landets fattigaste och glest befolkade kommuner samt i gränstraktskommuner erlägger staten i tilläggslöner åt lärarna 10-30 % av grundlönen enligt klassificering, som statsrådet på förslag av skol-

styrelsen stadfäster. Likaså erhålla sagda kommuner ur de av riksdagen för ändamålet för varje särskild gång beviljade medel extra understöd, där deras kostnader för upprätthållande av folkskoleväsendet eljest bleve oskäligt betungande.

Där kommun vid handhavandet av dess skolväsen genom öskicklighet, slöseri eller av annan därmed jämförlig orsak åsamkar sig större utgifter än vad som bör anses skäligt, må statsunderstöd ej till dessa onödiga kostnader utgivas.

Ej heller må statsunderstöd utgå till upprätthållande av lärartjänst som är att anses såsom obehövlig.

17 §.

Stadskommun tillkommer för upprätthållande av dess folkskoleväsen i årligt bidrag av staten för varje elev ett belopp, vars storlek av statsrådet för treårsperiod fastställles till minst 400 och högst 500 mark.

18 §.

Folkskolelev skall kostnadsfritt till ägo erhålla läroböcker och andra skoltillbehör, där direktionen på grund av hans medellöshet prövar sådant nödigt. Vid fortsättningsundervisningen erforderliga läro- och läseböcker må likväl givas endast till begagnande.

21 §.

Mot de löneförmåner, vilka uppräknas i II och III kapitlen, är lärare vid lägre folkskola pliktig att meddela undervisning högst 24 veckotimmar samt lärare vid högre folkskola och folkskola med förkortad lärokurs högst 32 veckotimmar. För därutöver tillkommande övertimmar skall lärare i folkskola på landet av staten erhålla ersättning med 450 mark för veckotimme.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1932.

Helsingfors den 11 december 1931.

Republikens President

P. E. SVINHUFVUD.

Undervisningsminister Antti Kukkonen.

Avskrif-

tens riktighet bestyrker; Mariehamn, Å landskapsnämndens registrators-
kontor, den 5 februari 1932.

Ex officio:

Registrator.

2:o "På framställning av Ålands landskapsnämnd har Ålands landsting antagit nedanstående

L a n d s k a p s l a g

angående landskommunerna under åren 1932 - 1934 tillkommande landskapsunderstöd för folkskolebyggnader.

I enlighet med landstingets beslut stadgas härmed, att landskommun under åren 1932 - 1934 är berättigad att, på grund av 5 § i den av landstinget den 3 juni 1927 såsom landskapslag antagna rikslagen den 8 juni 1926, angående kostnaderna för folkskolväsendet, i den ändrade lydelse detta lagrum erhållit i den av landstinget denna dag såsom landskapslag antagna rikslagen den 11 december 1931, erhålla landskapsunderstöd för folkskolbyggnader allenast där byggnadsföretaget prövas vara oundgängligt och för läropliktens förverkligande behövt. Där kommun ej på grund av denna lag kan beviljas förenämnda understöd, må den ej mot sin vilja förpliktas till byggnadsföretag."

Mariehamn den 2 februari 1932.

På landskapsnämndens vägnar:

